Aripi românești

Un as al aviației românești

POLISPORTIVUL ALEXANDRU PAPANĂ

Numele lui Alexandru Papană nu are nevoie de prezentări. Campion mondial la bob 2 persoane (împreună cu Huberi), recordman național de automobilism, motociclist de valoare, tenisman, fotbalist și rugbyst, schior și înotător, el s-a afirmat în attea discipline sportive, încît cu greu poți găsi unele de la startul cărora să fi absentat.

Dar, cea mai dragă din toate i-a fost, desigur, aviația, pe care a ilustrat-o cu numeroase performanțe de valoare (record național de înălțime, cîștigător al medaliei de aur într-un „Tur al României", autor — împreună cu căpitanul Popișteanu — al unui raid București — Tel Aviv — București, învingător în numeroase mitinguri din țară și străinătate etc.).

În anul 1936 la startul la un veritabil campionat mondial de acrobație, organizat cu ocazia Olimpiadei de la Berlin. Ziarul francez „L'Auto" îl elogiază, iar marele aviator Lindbergh — primul învingător al Atlanticului — îl remarcă în mod deosebit. Se îmbarcă apoi pe zeppelinul „Hindenburg" și pleacă în S.U.A., cu avionul său botezat simbolic „Pax".

Luînd startul la mitingul aviatic de la Los Angeles (4—8 septembrie 1936) își demonstrează întreaga măiestrie, fiind aclamat de un sfert de milion de oameni, alături de marele as, multiplul campion mondial de acrobație aeriană, francezul Michel Détroyat. Aeroclubul României primește următoarea telegramă: „Comitetul concursurilor aeronautice americane «National Air Races» trimite felicitări entuziaste pentru exhibițiile strălucite ale locotenentului Alexandru Papană. Zborurile extraordinare efectuate de Papană fac cinste atît lui, cît și țării sale. Salutări, Clifford Henderson, director general".

Urmează alte mitinguri, noi victorii aviatice și — în paralel — o frumoasă comportare în campionatele de tenis ale Americii pe teren acoperit (semifinalist la simplu și dublu mixt).

În decembrie 1936 cîștigă cursa fără escală Miami—Havana (peste 400 km; 300 m. deasupra apei;

30 de concurenți) și „Cupa celor două Americi". Victorii strălucite, comunicate în țară cu maxima modestie a unei simple telegrame: „Miami 13. Succes nesperat. Cîștigat campionatul Americii de Nord și de Sud. Papană".

În același timp, o altă telegramă, a președintelui consiliului de organizare a competiției, Walters, nu precupețea laudele la adresa marelui zburător român: „Alexandru Papană întrece pe toți zburătorii întregului miting aerian și bate elementele americane cele mai de preț".

Vestea frumoaselor sale performanțe găsește răsunet și sub pana marelui istoric Nicolae Iorga:

„E sigur că propagandistul cel mai mare pe care-l avem în momentul de față este locotenentul Papană.

Acest îndrăzneț ostaș nu scrie cărți și nu ține discursuri, nu se prezintă în adunări internaționale, cum nu face parte nici dintr-una din numeroasele asociații pentru apărarea pacifică a drepturilor patriei și națiunii. Numele nu i se pomenește decît rareori și el nu e pus în legătură cu cauza țării.

Dar e stăpînul indiscutabil, cu neputință de a fi bătut, al mașinii cu care zboară. În această privință, omul care nu vorbește e cel mai elocvent dintre oratori. E gata să se ia la întrecere cu oricine, și soarta și-l are prieten, ocrotindu-l.

I s-a părut că în Statele Unite, țara minunilor de tehnică și celor mai strălucite dovezi de energie, nu se știe destul despre noi. S-a dus să le arate ce fel de ființe omenești fără pretenție, dar de mare ispravă, se nasc pe aici, pe la noi. Ca exemplu al acestei rase ignorate s-a prezentat deci la întreceri, la orice întreceri. Cu o modestă siguranță de sine care-i ridică și mai sus meritul.

Și iată, foarte simplu, «pe neașteptate» — și, elegant, adaugă în telegrama sa ca și pentru el însuși — i-a bătut pe toți.

Să ni se întoarcă sănătos și, revenit între noi, să spuie și altora care e taina cea mare a adevăratei propagande; în ce pricepi și în ce poți, să fii mai tare decît toți!

Mi se pare că am făcut și un vers în lauda lui".

Caldele urări ale marelui savant n-aveau însă să-și găsească împlinirea. La începutul anului 1945, un accident de avion va pune capăt vieții marelui as al aviației noastre, departe de patrie, pe aeroportul Beverley Hills din California.

Dorin ȘTEFLEA

Amintiri... Amintiri...

IONEL FERNIC

Care a fost violonul d'Ingres al lui Ionel Fernic: compoziția pentru aviator sau aviația pentru compozitor? E greu să răspundă chiar cei ce l-au cunoscut bine; eu am fost printre prietenii lui cei mai apropiați, dar cu toate acestea n-aș fi în stare să lămuresc dilema. N-aș fi în stare s-o lămuresc fiindcă, în timp ce îngurgitam împreună răcoarea umbrei sub prelata terasei fostului Lafayette, compozitorul Fernic modela, neîntrerupt cu degetele, mici fuselaje din cocoloașele de pîine la-ndemînă sau confecționa, în cîteva clipe, avioane miniaturale, cu niște aripi iscusit sucite, din hîrtiile pe care le-avea prin buzunare. Iar cînd l-am însoțit, nu fără bătăile de inimă ale emoției și paloarea pămîntie a fricii în obraji, într-un zbor de agrement, pilotul Fernic n-a încetat un moment să fredoneze, cu glasul răgușit, din propriile sale piese, dintre care cea mai dragă pare să-i fi fost **„Pentru tine am făcut nebunii".**

Un fel de nebunie blîndă, cam asta a fost de altfel întreaga viață a lui Ionel Fernic. O viață scurtă, de-abia treizeci și șapte de ani, din care, scăzînd anii de ostășie și pe cei de lipsuri crunte și umilitoare, nu cred să rămînă mai mult de douăzeci. Aceștia împărțiți și ei între cele două mari pasiuni care l-au mistuit pînă la urmă: zborul și muzica. Ce înseamnă el pentru muzica ușoară românească, am încercat să arăt în cîteva emisiuni la radio și în prefața unui caiet de melodii alese, publicat nu prea demult în Editura muzicală. A fost un pionier al acestui gen în țara noastră, care a născocit o mulțime de cîntece dulci și melodioase. Deunăzi am auzit unul din ele cîntat de niște tineri sportivi, la iarbă verde, în marginea Bucureștilor. Ce-a însemnat pentru aviația sportivă, nu sînt eu cel indicat s-o spună, dar încerc cu toate acestea să-i evoc pasiunea pentru zbor, deoarece s-ar putea ca aceia care vor scrie odată despre **aviatorul Fernic** să nu-l fi cunoscut și să nu fi aflat nimic despre arderea lui pe rugul acestei patimi de văzduh.

Ionel Fernic descoperise, încă din adolescență, beția plutirii în planor și devenise curînd un pilot de „zbor alb" de-o nemaipomenită dibăcie. Peste cîmpiile răspîndite în cele patru zări, unde își făcea exercițiile, a înscris arabescuri pe care le-ar fi invidiat și Nijinski sau alți balerini de geniu. Pasărea argintie, pe care o strunea cu mîna fără greș și cu un simț al echilibrului miraculos, zburda inteligent și vioi în văzduh, se oprea pe neașteptate, ca și cum ar fi descoperit deodată, acolo în tăriile de cobalt, o stea neștiută încă de telescoape, apoi se avînta iar, încordată ca o praștie de alun, spre vasta lumină orbitoare, sus, din ce în ce mai sus, ademenită parcă să se prindă de codița vreunui nor. Vina mișcările prielnice ale straturilor de aer cum vînează alții prepelițele sau sitarii, folosindu-se de ele cu agerimea cu care se foloseau legendarii argonauți de curenții Mediteranei. Se simțea de altfel tot atît de sigur în joaca sa cu Eol cum se simt navigatorii pe tulpanele apelor de smarald și cînd, după ore de ghidușii aviatice, cobora între buruienile aspre de seceta verii, mîngîia planorul, îl descînta parcă din priviri, îi dezmierda aripile ca palma fierbinte, neputîndu-se dezlipi de el. Voia, poate, să-l ducă acasă, să-l știe în curtea sa, în aceeași încăpere chiar unde compunea cîntecele sale și unde dormea în pripă cîteva ceasuri pe noapte.

Zborul era pentru Fernic un prilej de nemărginită bucurie și un prilej de inspirație. Piesele sale de muzică, sînt pline de cer senin, de zări fără hotar, de stele argintii, de senzația euforică a plutirii. Mai tîrziu, deși își iubea dezinteresat planoarele, pe care singur și le modelase, a încercat să se angajeze pilot civil. A izbutit să fie numit conducătorul unei școli de pilotaj în nordul țării. Cînd i-a fost prinsă pe piept „Virtutea aeronautică", a mulțumit cu aceste cuvinte:

— Vreau să dau tineretului țării mele siguranța și bucuria zborului, fiindcă omul care știe să zboare are sufletul mai larg și mintea mai clară.

George SBÂRCEA

duminicile unui nesportiv

Aviatorul romantic

...Într-o zi, Ionel Fernic a venit la cîmpul de aviație al școlii de pilotaj „Mircea Cantacuzino" și a solicitat unui prieten să-i zboare. Potrivit rînduielii, i s-a „înhămat" parașuta și i-au fost date indicații cum s-o folosească dacă...

Zborul l-a încîntat, dar ceea ce l-a preocupat a fost parașuta.

— „O strașnică jucărie de copii mare. Și noi, toți aștia cu pantaloni lungi, ce sîntem altceva decît niște copii — copii mari? Ce minunat mi-ar sta legănat de imensa umbrelă, cîntînd la ghitară, o romanță compusă acolo, sus, între cer și pămînt..."

*A doua zi, Ionel Fernic a fost printre primii la aerodrom și cerînd lămuriri mai amănunțite și a vestit prietenul: **„azi voi face mult visatul salt cu parașuta"!***

Și l-a făcut!

Saltului i-au urmat altele, multe, tot mai multe, la antrenamente și la mitinguri, la București și în provincie, la reuniuni care au prins aripi multor tineri de pe tot întinsul țării.

Și astfel, a venit și consacrarea lui Ionel Fernic în aviație în cea mai dificilă dintre disciplinele sportului aviatic, parașutismul.

...La Iași, la un miting cu Alexandru Papană, cu Marina Știrbei și cu Irina Burnaia, cu „dracii roșii" (escadrila care execută acrobație aeriană în formație de trei avioane: Gherasim — Mișu Pantazi — Ivanovici), Ionel Fernic a lunecat pe aripă, apoi s-a azvîrlit în neant, și-a deschis parașuta și a început să coboare lin și imperturbabil, cîntînd la ghitară.

Da, își trăise din plin visul, își împlinise aleanul de sportiv aerian și de muzician. Nu-i auzea nimeni cîntecul, dar îl intuiau toți cei aflători atunci pe aerodromul Flotilei de la Tătărași.

*La 18 ani a compus **„Cruce albă de mesteacăn"** pe versuri de Artur Enășescu, delicatul poet care a trăit nebun și a murit decrepit. Apoi, în anii ce-au urmat, **„Romanța celei care minte"** cu cuvinte de Ion Minulescu, **„Rămîi, o nu pleca, rămîi"**, **„Îți mai aduci aminte, doamnă"**, pe versuri de Cincinat Pavelescu, **„Iubesc femeia"**, pe versuri proprii și alte zeci de romanțe cîntate și astăzi.*

La 37 de ani și-a trecut apoi și brevetul de pilot de avion de turism sportiv.

La 22 iulie 1938, Ionel Fernic,

acest exemplar uman deosebit, care purta fracul în sălile de concerte cu aceeași dezinvoltură cu ceritoare cu care îmbrăca salopeta de zbor pe aerodrom, și-a încheiat viața într-un banal accident: s-a prăbușit, pasager fiind, la bordul unui avion comercial al unei companii poloneze, în drum spre București, pe deasupra satului Doroteia din nordul Moldovei.

Muzica lui a rămas. Ea încălzește inimile ascultătorilor care, de multe ori, nici nu știu măcar numele compozitorului pe care-l preferă...

V. FIROIU

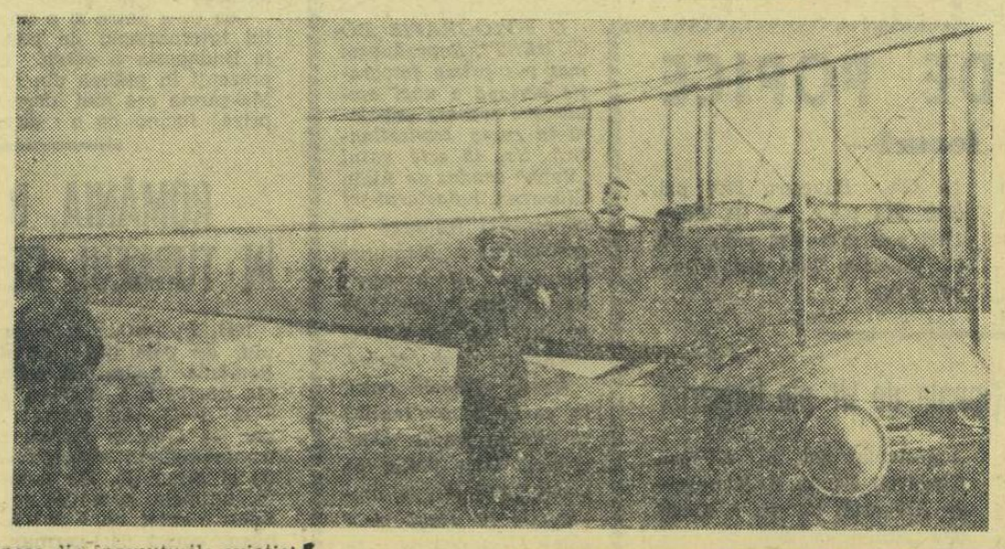

„C'est un pilote roumain"

Soția lui Mihail Savu, unul dintre pionierii aviației noastre, ne-a pus la dispoziție o serie de însemnări ale regretatului pilot, din care reproducem acest scurt fragment, cu adînci semnificații, ilustrînd entuziasmul începutului, primele fire ale puternicei tradiții ce s-a țesut în aviația românească:

„Aplaudatele exhibiții ale lui Pegoud, în fața publicului bucureștean, m-au cucerit și pe mine, dar m-au și ambiționat. Mă gîndeam ce ar trebui să fac ca să pun mîna pe un aparat ca al lui și să efectuez și eu un loping. Eram convins că nu e greu. Greu era să ajung și eu să pilotez un aparat corespunzător acestui temerar exercițiu. Dar iată că se ivește ocazia de a pleca la Paris (martie 1914). Iau o scrisoare de la Valentin Bibescu către Blerriot, și, ajuns la Paris, de îndată ce dau de o zi frumoasă (două săptămîni a plouat mereu), m-am dus la aeroportul unde lucra Blerriot, dîndu-i acestuia scrisoarea pe care o aveam de la Bibescu. Blerriot m-a primit cu multă căldură, și-a reamintit că mă cunoscuse la București și m-a rugat să revin a doua zi, pînă atunci lucrurile urmînd să fie puse la punct pentru zbor.

...29 martie 1914, orele 10 dimineața. În prezența lui Blerriot și a personalului aeroportului, m-am urcat la 500 de metri și am executat bucla, ca un mare cunoscător al acestui exercițiu. La coborîre, Blerriot m-a felicitat călduros pentru calmul păstrat și pentru perfecțiunea execuției. A fost un moment emoționant pentru mine, cînd am auzit pe cineva spunînd în spatele meu: „c'est un pilote roumain".

★

Revista „Flacăra", în numărul 32, din 23 mai 1915, închinat aviației noastre, avea să insereze cu mîndrie faptul că **„pilotul Mihail Savu a executat pentru prima oară, la Paris, faimosul lopint the loop".**

ȘTIAȚI CĂ...

...un elev al aviației sportive, prezentat la brevetare, în loc să aterizeze pe aeroport, unde-l aștepta comisia examinatoare, a aterizat pe hipodromul Băneasa? Era, firește, o greșeală de navitație, dar, în schimb o remarcabilă performanță de pilotaj pentru un începător. Elevul în cauză nu era altul decît Virgil Kerciu, care avea să-și piardă viața într-un accident al aviației comerciale, în august 1940. Virgil Kerciu fusese aerostier în primul război mondial, acoperindu-se de glorie pentru faptele sale de arme, la bordul balonului.

★

...ALEXANDRU PAPANA a fost întîiul român care a scris... reclame pe cer? Fiind în America, în perioada dintre anii 1936—1939, a fost angajatul unei firme de publicitate pentru care zbura și „scria" cu ajutorul fumului, numele produselor destinate unui larg consum.

★

...INGINERUL ALEXANDRU FRIM, care în echipaj cu Vasile Dumitrescu a cucerit un campionat mondial de bob pentru țara noastră, a funcționat vreme îndelungată în postul de pilot-receptioner la uzinele de avioane I.A.R. de la Brașov? Încercînd un zbor de la București la Sidney, menit să fie prima legătură aeriană a rutei, s-a salvat cu parașuta, trebuind să abandoneze avionul în aer, deasupra localității Baden-Baden.

★

...POLY VACAS, un pilot brăilean, a realizat cel dintîi looping în văzduh, în România, în cursul unui miting aviatic desfășurat pe terenul hipodromului din parcul Monumentului din Brăila?

★

...LA BINȚINȚI, în apropierea Orăștiei, satul natal al lui Aurel Vlaicu, trăiește și azi, într-o deplină sănătate, țăranul octogenar Ion Vlaicu, fratele mai mic al aviatorului? El este unul dintre primii oameni de la noi care a cunoscut voluptatea zborului, căci fratele său l-a îmbarcat, experimental, în planorul făurit acasă, și pe care-l remorcau flăcăi din sat atunci cînd nu-l trăgeau cai lui „nea Dumitru" tatăl lor.

★

...RECORDUL celor mai numeroase salturi cu parașuta, în aviația noastră sportivă îl deține, la ora actuală, maestrul emerit al sportului Gheorghe Iancu, recordman absolut mondial, cu 1920 salturi înregistrate oficial.

★

...GENERALUL IORGU NEGRESCU, inginer diplomat al Școlii Superioare de Aeronautică din Paris, posesorul brevetului de pilot-aviator nr. 2, din pleiada premergătoare chiar lui Aurel Vlaicu, a ajuns acum la venerabila vîrstă de 80 de ani și este decanul zburătorilor din patria noastră.

★

...PENTRU ÎNTÎIA ȘI SINGURA DATĂ ÎN LUME, un avion a călătorit în pîntecele unui dirijabil și acel avion aparținea aviației noastre? Inițiativa se datorește căpitanului Alex. Papană, care însoțindu-și avionul a devenit astfel și el cel dintîi navigator român care a trecut Atlanticul într-un dirijabil. Avionul a fost transportat cu dirijabilul „Von Hindenburg", din Europa în America.

ALBUM DOCUMENTAR

Un autentic document românesc din începuturile aviației mondiale: trei nume glorioase ale pionierilor români cu prestigios ecou universal: ANDREI POPOVICI (în carlingă), MIRCEA ZORILEANU și însuși constructorul HENRI COANDĂ — la profundorul celui dintîi avion Bristol-Coandă, făurit în anul 1913 de către industria britanică, după concepția genialului constructor român.

(Din colecția V. FIROIU)

CONDOR

L-a numit Condor, din admirație pentru acea pasăre a înălțimilor albastre. Avea aceeași semeție în zbor, aceleași rotări avîntate. Trupul i l-a construit din lemn ușor de rezonanță, iar în dreptul inimii i-a pus să vibreze un motoraș mic, cît un degetar. În ziua tentativei de record, liliputanul elicopter s-a înălțat spre zenit, pînă ce constructorul lui, aeromodelistul Ștefan Purice, *l-a pierdut din ochi.*

A zburat Condor peste recordul național, peste recordul mondial și numai după ce a parcurs vreo 10 000 de metri în plus, a aterizat lin, într-o margine de zăvoi, în comuna Puțul cu Salcie. De atunci, maestrul emerit al sportului Ștefan Purice *se mîndrește cu o nouă performanță:* 50,60 KM — *record mondial de distanță omologat de F.A.I.*

AMAZOANELE CERULUI...

...De la surata în șaua în care se lăsa cochet, legănată de trapul domol al vreunui telegar, și pînă la cele care-și struneau herghelia de Ducipali concentrată în motoarele înaripate ce străpungeau văzduhul, omenirea a parcurs cale lungă. Prefacerile unei civilizații care a promovat confortul și viteza, au afirmat bravura femeii și iat-o aviatoare, prezentă astfel și pe cerul patriei noastre.

Navigația nu mai e o taină pentru suratele noastre, unele ostenind în cadrele aviației, ca pilot sau ca navigator, sau ca „însoțitoare de bord", purtătoare a surîsului de aur dătător de curaj pentru călătorii încă nefamiliarizați cu hopurile șoselei aeriene.

...Întîia femeie-aviator: Elena Caragiani-Ionescu *care, după studii juridice la Paris, a purces și pe căile pilotajului aviatic. Brevetul ei datează din anul 1914, fiind printre cele dintîi aviatoare în lume.*

Parcurgînd lista brevetelor, o găsim, în jurul anului 1930, pe Irina Burnaia, *cu raiduri în Asia Mică și în inima Africii, după cum aflăm pe* Florica Delescu, Valeria Bădăliță, Marina Știrbei, *realizatoare a unui zbor prin Golful Finic, în acea ceață nordică specifică peninsulei scandinave, făcînd întîia legătură aviatică încercată de o femeie, între București și Stockholm. Aflăm după aceea alte două nume consacrate și prin inceputurile aviației sanitare, încă din anul 1938, alcătuind apoi acea „escadrilă albă" pentru transportul răniților:* Mariana Drăgescu și Russo-Bossie, *ambele avînd la activ raiduri internaționale de temerară incursiune. În 1953,* Mariana Drăgescu *mai funcționa ca instructor la școala de pilotaj sportiv de la Brașov.*

Dar lista nu se oprește: Victoria Pocol, Virginia Thomas, Virginia Dutescu, *altă instructoare de pilotaj la școala de la Strejnic.* Smaranda Brăescu, *nume ilustre mai ales în parașutism, — întîia româncă parașutistă și printre puținele, atunci în inceputurile sportului aviatic, printre primele în lumea competițiilor mondiale de specialitate. Deținătoare a recordului național de înălțime, printr-un salt în Bărăganul Ialomiței, dintr-un avion pilotat de Alexandru Papană, ca și a unei performanțe-record — realizată în America,* Smaranda Brăescu *și-a înscris numele în istoria aviației mondiale.* Aurelia Ciolacu, Domnica Negulescu, Mihaela Frim, Elisabeta Dumitru, Zoe Cristea, Zoica Gorgos, Lucia-Loana Hoare *— soția ambasadorului Marii Britanii la București, brevetată de școala românească de aviație — apoi* Elena Petrovici, Eliza Vulcu, Cornelia Fotache, Maria Nicolae, Stela Hutan, Tucu Iupceanu, Eugenia Zoldi, *au cunoscut și ele truda aprentisajului și emoția victoriei finale: brevetarea și zborul „de una singură" la bord.*

Și acestei liste trebuie să-i adăugăm un gînd pios pentru mănunchiul de pilote jerfite pentru gloria aripilor românești, pentru afirmarea aviației pe cerul lumii: Maria Voitec *(sora președintelui Marii Adunări Naționale, Ștefan Voitec),* Victoria Comșa, Maria Adam *și* Jana Jilescu, *prăbușite cu un avion sanitar în anul 1940.*

...Și, în sfîrșit, din lista brevetelor desprindem numele Georgetei Prejbeanu-Manolache, al Elenei Simina-Roman, al Ruxandrei Agache, — foste instructoare de pilotaj la școlile noastre sportive, azi împreună cu Elena Bulgaru-Barac, pilote de avioane din unitățile aviației sanitare sau utilitare, la datorie pentru om și pentru patrie, în nobilele lor misiuni pe căile văzduhului.

„Amazoanele cerului", suratele noastre din văzduh, fac și în felul acesta dovada virtuților sportive ale poporului nostru, printr-o prezență activă în domeniul zborului cu motor, în lumea în care curajul și iscusința încrustează pe cerul patriei cocarda de onoare a noblețel românești.

...Și lista brevetelor rămîne deschisă noilor candidate.

Raluca CRISTIAN-VLADUȚ

Un grup de tinere parașutiste, imediat după aterizare la punct fix

CVARTETUL DE AUR...

ANGELA NĂSTASE: maestră emerită a sportului la parașutism, recordmană mondială la proba de 1 000 m, multiplă campioană națională. În mitingul de astăzi — împreună cu colegele ei de echipă — va evolua într-un „salt în grup de nouă", cu aterizare la punct fix.

CONSTANTIN MANOLACHE: decanul de vîrstă al aviatorilor noștri sportivi are un palmares impresionant. Este pilot de înaltă acrobație, pilot încercător, maestru emerit al sportului. În dimineața aceasta îl vom vedea în „oglindă" alături de Ștefan Calotă.

GHEORGHE IANCU: recordman mondial absolut (0,00 m media celor două salturi) în proba de 1 000 m. Este maestru emerit al sportului. Azi îl vom urmări într-un număr de acrobație surpriză: remorcat de avion... fără parașută!

ELENA BACĂOANU: campioană mondială în proba de 2 000 m (Bratislava), maestră emerită a sportului, deținătoare a numeroase recorduri naționale și internaționale. Se pregătește pentru apropiatele „mondiale" de la Graz (Austria).

Din această listă de temerare aviatoare desprindem și numele sonore ale unor tinere sportive, care astăzi ne apără cu cinste culorile patriei. Mă refer, în special, la cunoscutele parașutiste Elena Băcăoanu, Angela Năstase, Elisabeta Popescu, Elisabeta Minculescu — la atîtea și atîtea maestre ale înălțimilor.

SPORTUL Magazin